

Regeringskansliet, Socialdepartementet

Diarienummer:
DI-2021-1556

Ert diarienummer:
S2020/09443

Datum:
2021-05-24

Yttrande över Försäkringskassan och Pensionsmyndighetens hemställan avseende 114 kap. socialförsäkringsbalken

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Inledningsvis vill IMY framhålla att Försäkringskassan och Pensionsmyndighetens hemställan avseende 114 kap. socialförsäkringsbalken utgör ett bra underlag för att förstå behovet av en översyn av lagstiftningen på området. Den typen av frågor som behandlas i promemorian rör mycket integritetskänsliga personuppgifter och behandlingar rörande en omfattande mängd människor och det är givetvis viktigt att lagstiftningen på området möter de behov som finns inom verksamheterna. IMY ser positivt på att en översyn görs för att förenkla och förtydliga regleringen och bidra till ökad transparens. För att detta ska genomföras på bästa sätt förutsätts att en fullständig integritetsanalys görs som belyser riskerna för den personliga integriteten som förslagen ger upphov till. På nuvarande underlag bedömer IMY att det är svårt att överblicka konsekvenserna som aktualiseras genom förslagen. IMY konstaterar att den här typen av genomgripande förslag på ändringar som föreslås i promemorian förtjänar en bred belysning genom att det tillsätts en särskild utredare som analyserar frågorna vidare.

Med anledning av betänkandets omfång och det antal frågor som behandlats har IMY valt att begränsa sitt yttrande till mer övergripande frågor.

I promemorian har Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten föreslagit vissa ändringar i 114 kap. socialförsäkringslagen t.ex. att vissa bestämmelser ska upphöra med motiveringen att behandlingen regleras i dataskyddsförordningen vilken får anses ge ett tillräckligt gott skydd för den personliga integriteten.¹ IMY vill poängtera att inom de aktuella verksamheterna behandlas en stor mängd känsliga personuppgifter och därför finns det behov av skyddsregler för att uppnå en proportionerlig behandling av personuppgifter. Befintlig reglering på området är ett resultat av de avvägningar som regeringen och riksdagen har gjort vid införandet av reglerna i syfte att skydda den personliga integriteten. Om skyddsåtgärder tas bort från den befintliga regleringen är det viktigt att analysera om behandlingen av personuppgifter är proportionerlig i enlighet med artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Dataskyddsförordningen utgör en

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

¹ Försäkringskassan och Pensionsmyndighetens hemställan avseende 114 kap. socialförsäkringsbalken s. 107, 132,154 och 157.

generell reglering för behandling av personuppgifter inom EU. Dataskyddsförordningen både förutsätter och medger nationella bestämmelser som kompletterar eller föreskriver undantag från förordningens regler i vissa specifika frågor. I Sverige kompletteras dataskyddsförordningen av bland annat lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen framgår att när grunden för behandlingen fastställs i nationell rätt ska den uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot de legitima mål som eftersträvas. Generellt innebär denna proportionalitetsbedömning att integritetsriskerna med viss personuppgiftsbehandling vägs mot de fördelar som behandlingen bidrar med till det ändamål som förslaget avser att uppfylla. För att behandlingen ska vara tillåten måste fördelarna stå i rimlig proportion till nackdelarna. I detta ingår att bedöma om behandlingen av personuppgifterna är nödvändig utifrån det avsedda ändamålet med behandlingen och om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga. IMY kan konstatera att det av konsekvensbedömningen inte i tillräcklig utsträckning framgår vilka risker för den personliga integriteten förslagen medför. Det saknas således en kartläggning av de integritetsrisker som förslagen aktualiserar. Det är därför svårt att överblicka de integritetsrisker som aktualiseras som en konsekvens av förslagen i promemorian exempelvis när det gäller utökade möjligheter att behandla personuppgifter enligt de primära ändamålen, utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter, utökade möjligheter att lämna ut personuppgifter på medium för automatiserad behandling. När det gäller förslagen för behandling av känsliga personuppgifter kan tilläggas att av skäl 41 i dataskyddsförordningen framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den. Ett mer kännbart intrång kräver enligt regeringen att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.² Av promemorian framgår inte heller på ett tydligt sätt vilka risker det finns med att upphäva bestämmelser om exempelvis behandling av uppgifter om lagöverträdelser som idag utgör en begränsning i förhållande till dataskyddsförordningen eller att upphäva begreppet socialförsäkringsdatabasen. Att analysera riskerna med de aktuella förslagen är något som måste göras inom ramen för en utredning.

I promemorian motiveras varför det finns behov av ändringar i 114 kap. socialförsäkringsbalken. Promemorian innehåller även en konsekvensbedömning av vad förslagen kan förväntas ha för konsekvenser för den personliga integriteten. Av konsekvensbedömningen framgår bl.a. att i vid mening kan förslagen inte förväntas få några konsekvenser för den personliga integriteten. Detta då allmänna bestämmelser om personuppgiftsbehandling t.ex. enskildas rättigheter, finns i den generella regleringen och kan, med något enstaka undantag, tillämpas även utan särskild författningsstöd i 114 kap. socialförsäkringsbalken och tillhörande förordning. IMY vill framhålla att det som är relevant för bedömningen av vilken effekt förslagen har på skyddet av den personliga integriteten är att analysera hur förslagen förhåller sig till den lagstiftning som finns på området idag och inte att jämföra med vad som gäller enligt dataskyddsförordningen. Detta har inte presenterats på ett tydligt sätt i promemorian. När det gäller skyddsåtgärder i syfte att värna om den enskildes personliga integritet anges att i de delar förslagen innebär en utökad möjlighet att behandla personuppgifter i förhållande till befintlig lagstiftning sker utökningen enbart i förhållande till nationell lagstiftning. Utökningen sker enbart genom tillämpning av dataskyddsförordningen som, enligt det som framgår av promemorian, i sig får anses ge ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten.

² Se regeringens proposition Ny dataskyddslag (prop. 2017/18:105 s. 51).

IMY har i ett remissyttrande till en dataskyddslag på Socialdepartementets verksamhetsområde bl.a. uttalat att verksamheter som regelmässigt behandlar känsliga personuppgifter behöver ett vidare stöd i nationell rätt än vad som föreskrivs i den föreslagna kompletterande dataskyddslagen.³ För en proportionell reglering enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen kan ytterligare skyddsåtgärder krävas på vissa områden. IMY kan konstatera att det är otydligt om de skyddsåtgärder som finns kommer vara tillräckliga med de föreslagna lagändringarna inom det aktuella området. Detta bör analyseras inom ramen för en utredning.⁴

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Malin Blixt efter föredragning av juristen Salli Fanaei.

Malin Blixt, 2021-05-24 (Det här är en elektronisk signatur)

³ Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde - en anpassning till EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:171 s. 66).

⁴ Se Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde - en anpassning till EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:171 s. 67).